

Я. В. Шевчук,

старший внутрішній аудитор ПРАТ "Київстар", аспірант ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ

РИНОК БАНКІВСЬКОГО ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ya. Shevchuk,

Senior Internal Auditor of PJSC "Kyivstar",

Post-graduate Student of SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv

THE MARKET OF BANKING PROJECT FINANCING IN UKRAINE

У статті здійснено аналіз сучасного стану банківського сегменту ринку проектного фінансування в Україні. Визначено особливості правового регулювання операцій з проектного фінансування. З метою виокремлення банків, які пропонують своїм клієнтам таку послугу, як "проектне фінансування", складено матрицю банківських продуктів, що передбачають фінансування інвестиційних заходів суб'єктів бізнесу. Узагальнено умови, на яких вітчизняні банки проводять операції з проектного фінансування. Для поглиблення розуміння міри, з якою банки готові брати участь у фінансуванні довгострокових проектів, проведено аналіз динаміки та структури їх кредитного портфеля в розрізі строків та цільового призначення. Обґрунтовано, що в умовах переважання короткострокових кредитів і небажання банківських установ брати участь у фінансуванні інфраструктурних та інвестиційних проектів, популяризація такого продукту, як проткне фінансування, неможливе. Визначено чинники, які стримують розвиток банківського проектного фінансування в Україні.

Current state of banking segment of project finance market in Ukraine was analyzed in the article. The peculiarities of legal regulation of project financing operations were determined. In order to distinguish banks that offer such service as "project financing" to their clients the matrix of banking products for financing investment activity of business entities was composed. The conditions under which domestic banks carry out project finance operations were summarized. The dynamics and structure analysis of Ukrainian banks' loan portfolio in terms of timing and purpose was conducted to understand the extent to which they were ready to participate in long-term projects financing. It was substantiated that promotion of such a product, as project financing, would be impossible in the conditions of predominance of short-term loans and unwillingness of banking institutions to participate in financing of infrastructural and investment projects. The factors hindering the development of bank project financing in Ukraine were determined.

Ключові слова: проектне фінансування, банки, ринок проектного фінансування, кредитний портфель, інвестиційне кредитування, проект.

Key words: project financing, banks, project finance market, loan portfolio, investment lending, project.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У всьому світі комерційні банки виступають важливою складовою фінансового ринку. Серед великого числа функцій, що вони виконують, особливе місце належить ресурсному забезпеченню суб'єктів господарювання, які за браком власних коштів потребують їх із зовнішніх джерел з метою реалізації своїх потреб, у тому числі інвестиційних. Виконання банківськими установами даної функції породило низку фінансових інструментів, де окрім традиційних кредитів та факторингу активно розвивається проектне фінансування. У глобальному вимірі ринок банківського проектного фінансування засвідчив свою дієвість. Лише у 2017 р. 106256,4 млн дол. США було надано банками своїм клієнтам в рамках угод з проектного фінансування [1].

Сьогодні, коли Україна активно задіяна у субрегіональних інтеграційних процесах, важливо усвідомити міру її конкурентоспроможності на різних ринках, у тому числі у секторі банківського проектного фінансування. Необхідність дослідження даного питання зумовило актуальність теми статті.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема участі вітчизняних банків у проектному фінансуванні знайшла своє відображення у наукових

працях ряду українських вчених (Т. Майорова, О. Шуплат [2], О. Юнко [3], С. Хрупович [4], А. Сотільняк [5], Т. Васильєва [6], О. Кобичева [7] та ін.). Аналіз цих публікацій показав, що автори передусім звертаються до питання особливостей здійснення проектного фінансування банками, розкривають їх роль у цьому процесі, надають інформацію щодо світової практики та аналітичних показників банківського проектного фінансування. Лише частина досліджень присвячена аналізу даного банківського продукту власне в Україні, причому вони мають досить епізодичний характер. Окрім того, ринок банківських послуг є динамічним і відповідає на виклики економіки сучасності, тому дані ряду статей стосовно участі деяких банків у проектному фінансуванні є неактуальними і потребують оновлення.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — висвітлення практичних аспектів діяльності вітчизняних банків на ринку проектного фінансування. Досягнення поставленої мети вимагатиме виконання ряду завдань, зокрема, вивчення правового поля, у якому працюють українські банки, здійснюючи проектне фінансування, виокремлення останнього серед низки подібних банківських продуктів та його аналіз, формулювання висновків стосов-

но стану ринку банківського проектного фінансування в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Історично з банківського сектору розпочався розвиток проектного фінансування в нашій країні. Проектне фінансування все ще лишається відносно новим методом фінансового забезпечення проектів, який з'явився лише з приходом в Україну іноземних гравців. Насамперед, мова йде про банки із іноземним капіталом, як от ОТП Банк чи BNP Paribas, які запропонували новий банківський продукт, а його реалізацію організували за класичною схемою, створивши у своєму складі департамент проектного фінансування.

На жаль, фінансова криза 2009—2010 рр. значною мірою загальмувала розвиток банківського проектного фінансування в Україні. Не сприяв цьому й той факт, що вітчизняне законодавство практично не регулює цей сегмент ринку. Так, у своїй діяльності в рамках здійснення проектного фінансування вітчизняні банки керуються Законом України "Про банки і банківську діяльність" [8], Положенням "Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями" [9], а також окремими статтями нормативно-правових актів, які частково стосуються цього виду діяльності.

Проблемою регулювання ринку проектного фінансування є те, що у законодавстві України немає такого поняття. Натомість йому відповідає термін "кредит під інвестиційний проект", що міститься у підпункті 20 пункту 5 Положенням "Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями". При цьому це поняття визначено як довгостроковий кредит, цільовим призначенням якого, зокрема є: "фінансування спорудження електростанцій, підприємств хімічної, гірничої промисловості, транспортної, телекомунікаційної, природоохоронної інфраструктури, офісних будівель, торгових центрів, багатоквартирних житлових будинків, виробничих та складських приміщень, готелів, та який відповідає одночасно таким умовам:

- наданий компанії спеціального призначення (SPE);
- спільне фінансування інвестиційного проекту його ініціатором і банком/банками-учасниками консорціуму;
- джерелом погашення кредиту є грошові потоки/очікувані грошові потоки боржника, що генеруються/генеруватимуться внаслідок реалізації інвестиційного проекту;
- забезпеченням вимог банку є: першочергове право банку на отримання грошових потоків/очікуваних грошових потоків боржника, що генеруються/генеруватимуться внаслідок реалізації інвестиційного проекту, та набуття у власність активу/об'єкта, що створюється внаслідок реалізації інвестиційного проекту в разі невиконання/неналежного виконання боржником зобов'язань за кредитним договором; отримання банком у заставу активу / об'єкта, створеного внаслідок реалізації інвестиційного проекту (для консорціумного кредитування — пропорційно до частки участі банків-учасників консорціуму в інвестиційному проекті згідно з умовами договору про консорціумне кредитування);
- надання кредитних коштів юридичній особі — боржнику за кредитом під інвестиційний проект здійснюється банком поступово (траншами) відповідно до встановленого графіка та фактичного стану реалізації проекту;
- термін корисної експлуатації активу/об'єкта, створеного внаслідок реалізації інвестиційного проекту, перевищує термін дії кредитного договору;
- банк здійснює контроль за: відповідністю реалізації інвестиційного проекту техніко-економічним, тех-

нологічним, дозвільним умовам/вимогам; грошовими потоками юридичної особи — боржника за кредитом під інвестиційний проект; дотриманням установлених договором про надання кредиту під інвестиційний проект значень показників/коефіцієнтів фінансової стійкості юридичної особи — боржника за кредитом під інвестиційний проект. Здійснення банком такого контролю та його періодичність (не рідше ніж раз на квартал) установлені договором про надання кредиту під інвестиційний проект" [9].

Відсутність офіційної статистики щодо участі банків у проектному фінансуванні значно ускладнює дослідження даного явища. У зв'язку з цим варто звернутись до інформації, яку пропонують банки, що здійснюють свою діяльність на цьому ринку. Аналіз показує, що частина з них відразу позиціонує себе як суб'єкт проектного фінансування, пропонуючи таку послугу своїм клієнтам, в той час як інші воліють називати її вказаним вище терміном — кредитуванням під інвестиційний проект. Аби відслідкувати дану тенденцію було складено матрицю послуг українських банків з фінансування проектів (див. табл. 1). Наразі в Україні функціонує трохи близько 80 банківських установ. Зрозуміло, що проектне фінансування є тим продуктом, яке не можуть собі дозволити невеликі регіональні та фінансово нестійкі банки. Тому для дослідження було обрано топ-30 банків згідно з їх офіційним рейтингом за ступенем фінансової стійкості станом на кінець 1 кварталу 2018 р.

Як бачимо з таблиці 1, лише шість банків в Україні пропонують своїм клієнтам продукт під назвою "проектне фінансування": ПАТ "Райффайзен Банк Аваль", АТ ПАТ "УкрСиббанк", ПАТ "Укрексімбанк", ПАТ "Альфа-Банк" та АТ "Сбербанк". Натомість 16 банків надають послуги з фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, ідентифікуючи їх як "інвестиційне кредитування", "фінансування інвестиційних проектів", "проектне кредитування", "кредитування під інвестиційні потреби" тощо. Також у рейтингу присутні 12 банків, які взагалі не представлені на ринку послуг з фінансування проектів.

Вже на основі цих відомостей можна зробити висновок, що банківський сегмент ринку проектного фінансування в Україні розвинений слабо. Ті ж банки, які все ж надають таку послугу, практично не розкривають умови її здійснення, посилаючись на індивідуальний характер кожного запозичення та специфіку проекту, що фінансується.

Так, ПАТ "Райффайзен Банк Аваль" пропонує розробку індивідуальних схем фінансування за кожним проектом та гнучкий графік надання коштів на тривалий термін в обраній валюті, передбачає надання пільгового періоду з погашення основної суми кредиту протягом інвестиційного етапу та диверсифікацію проектних ризиків [11].

АТ ПАТ "УкрСиббанк" та ПАТ "Альфа-Банк" однаково вказують, що здійснюють проектне фінансування для таких проектів:

- будівництво / реконструкція комерційної та житлової нерухомості;
 - виробництво, модернізація виробничих ліній (технологічні проекти);
 - злиття та поглинання (придбання компаній, цілих житлових комплексів та бізнесу);
 - інфраструктура (дороги, телекомунікації тощо).
- Унікаючи подробиць, обидва банки також пропонують значні обсяги фінансування, диверсифікацію ризиків та отримання пільгового періоду по сплаті основної суми заборгованості на час освоєння капітальних витрат і виведення проекту на виробничу потужність [12; 13].

АТ "Укрексімбанк" визнає проектне фінансування своїм пріоритетним напрямом кредитування на такі потреби, як модернізація або реконструкція діючого ви-

Таблиця 1. Матриця послуг топ-30* банків України на ринку проектного фінансування**

№	Назва банку	Банк здійснює проектне фінансування	Банк здійснює фінансування інвестицій у формі іншої, ніж проектне фінансування	Банк не здійснює фінансування інвестиційних проектів
1	Райффайзен Банк Аваль			
2	УкрСиббанк			
3	Креді Агріколь Банк			
4	ОТП Банк			
5	Кредобанк			
6	ПроКредит Банк			
7	Укргазбанк			
8	Ошадбанк			
9	Укрексімбанк			
10	ПриватБанк			
11	ПУМБ			
12	Альфа-Банк			
13	Правекс банк			
14	Банк Південний			
15	Ідея Банк			
16	Укрсоцбанк			
17	Мегабанк			
18	ВТБ Банк			
19	Таскомбанк			
20	Універсал Банк			
21	Банк Восток			
22	Сбербанк			
23	МТБ Банк			
24	Промінвестбанк			
25	А-Банк			
26	Міжнародний інвестиційний банк			
27	Кредит Дніпро			
28	Глобус			
28	Банк інвестицій та заощаджень			
30	Банк Форвард			

Примітка: * Рейтинг банків визначено на основі джерела [10].

** Розроблено автором самостійно.

робництва продукції (надання послуг), організація виробництва нової продукції (надання послуг), комплексне фінансування довгострокових інвестиційних проектів для досягнення стратегічних цілей компанії. При цьому мінімальний термін кредитування встановлений на рівні 3 років, графік погашення є гнучким та враховує специфіку бізнесу, застава може бути комплексною і формуватися поетапно. При цьому вказано, що власний внесок компанії у фінансування проекту не повинно становити менше 30% [14].

Найбільш повну інформацію щодо умов проектного фінансування надають на своєму сайті АТ "ОТР Банк" та АТ "Сбербанк".

Аби розпочати процедуру розгляду заявки на участь у проектному фінансуванні, "ОТР Банк" вимагає у позичальника надати наступний пакет документів: загальний опис проекту (включаючи розташування); інформацію про учасників транзакції; інформацію про стан ринку (попит та пропозиція); виробничу інформацію (постачальники, технологія, виробничі витрати, фактори, що впливають на виробництво); аналіз продажів/ринку; бюджет проекту з джерелами фінансування (співвідношення позикових і власних коштів); вартість фінансування; комерційна доцільність та прибутковість проекту; правове середовище і державна політика; терміни реалізації проекту. При цьому банк пропонує своїм клієнтам одну з двох типових форм фінансування:

1. Non-Recourse Project financing — базовий вид проектного фінансування; повернення інвестованих коштів виключно за рахунок грошового потоку, що генерується проектом; забезпечення обмежено активами проекту; відсутність додаткового забезпечення/зобов'язань з боку спонсорів проекту.

2. Limited Recourse Project financing — обслуговування боргу та/або забезпечення частково прив'язане до активів, що не відносяться до проекту.

Фінансування здійснюється у вигляді кредиту або комбінації термінового кредиту та відновлювальної кредитної лінії для фінансування витрат на запуск проекту та поповнення оборотного капіталу.

Мінімальна сума ліміту фінансування — 1 млн євро або еквівалент цієї суми в інших валютах (в дол. США та/або гривні), при цьому мінімальна участь власними коштами має складати хоча б 30% бюджету проекту. Загальний строк фінансування — до 5 років, при цьому період надання кредитних коштів — не більше, ніж період будівництва/монтажу/запуску планового об'єкта. Як це прийнято в рамках проектного фінансування позичальник може отримати пільговий період погашення тіла кредиту (як правило, надається на період до 6 місяців від дати закінчення надання кредитних коштів).

Щодо забезпечення, то "ОТР Банк" дозволяє такі його види:

- застава всіх активів проекту (нерухомість, обладнання, земельна ділянка);
- застава майнових прав вимоги за рахунками компанії, що здійснює проект, відкритими в банку;
- застава корпоративних прав в компанії, що здійснює проект;
- застава майнових прав вимоги до підрядника/виконавця до завершення інвестиційної фази (включаючи гарантії виконання контрактних зобов'язань);
- застава майнових прав вимоги за договорами на реалізацію кінцевого продукту, протягом фази погашення боргу;

Таблиця 2. Динаміка структури кредитів, наданих банками підприємствам в Україні за строками у 2007–2018 рр. *

Роки	Усього	До 1 року		Від 1 до 5 років		Понад 5 років	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2007	260,476	107,921	41,43	128,239	49,23	24,315	9,33
2008	443,665	190,299	42,89	203,247	45,81	50,119	11,30
2009	462,215	199,323	43,12	206,536	44,68	56,356	12,19
2010	500,961	208,201	41,56	224,112	44,74	68,647	13,70
2011	575,545	251,298	43,66	244,410	42,47	79,837	13,87
2012	605,425	296,547	48,98	235,171	38,84	73,707	12,17
2013	691,903	358,812	51,86	247,827	35,82	85,264	12,32
2014	778,841	339,631	43,61	333,646	42,84	105,564	13,55
2015	787,795	387,900	49,24	289,883	36,80	110,012	13,96
2016	822,114	306,002	37,22	353,748	43,03	162,364	19,75
2017	829,932	354,989	42,77	288,950	34,82	185,993	22,41
2018**	840,723	399,612	47,53	271,471	32,29	169,639	20,18

Примітка: * Джерело: складено автором за даними [16].

** Станом на 31.05.2018.

— визнання банку вигодонабувачем за всіма договорами страхування;

— перехресна застава (нерухомість, устаткування) і крос-поруки від спонсорів проекту та/або пов'язаних осіб, які заслуговують на довіру;

— порука від спонсорів проекту та/або пов'язаних осіб, які заслуговують на довіру.

У "Сбербанку" фінансування здійснюється у формі відновлювальної чи невідновлювальної кредитної лінії терміном від 1 до 7 років. Валютою кредитування може бути гривня, долар США, євро та російський рубль, від чого залежить використання одного з індексів, необхідних для формування ціни кредиту: UIRD, Kiev Prime, MOS Prime, Libor. Банк пропонує фіксовану та плаваючу відсоткову ставки, можливість поетапного оформлення в забезпечення споруджуваного об'єкта в міру ходу будівництва і зростання його вартості, а також погашення основного боргу відповідно до індивідуального графіка позичальника. При цьому сплата відсотків за кредитом здійснюється щомісяця або щокварталу відповідно до умов кредитного договору [15].

Якщо ж порівняти умови, які пропонують "ОТР Банк" та "Сбербанк" із умовами інвестиційного кредитування тих банків, які не здійснюють безпосередньо проектне фінансування, проте надають кредити під інвестиційні потреби, то побачимо, що у них незначною мірою різняться терміни фінансування та розмір частки інвестора-позичальника, в той час як тип фінансування, гнучкий графік погашення, порядок формування ставки за кредитом, характер забезпечення та валюта фінансування є подібними.

Виходячи з отриманої інформації, можна зробити висновок, що лише невелика частка банків в Україні пропонують на ринку таку послугу, як проектне фінансування. Це зумовлено як макроекономічними змінами та їх впливом на банківський сектор (зменшення кількості банків та їх відділень, активне підписання угод зі злиття та поглинання дрібних банків, посилення нагляду з боку НБУ тощо), так власними інтересами даних суб'єктів. Справа в тому, що проектне фінансування для банків є високоризиковим, складним продуктом, що вимагає значних витрат на підготовку та укладання договору. Крім цього, вітчизняні банки переважно працюють із "короткими ресурсами", тому є менш зацікавленими у довгостроковому кредитуванні. Так, на таблиці 2 представлено структуру кредитів, наданих вітчизняними банками підприємствам у розрізі строків. Можемо бачити, що частка кредитів терміном до 1 року, які не призначені для фінансової підтримки реалізації інвестиційних проектів, щороку є стабільно високою. Так, за результатами 2017 р. вона склала 42,77%, а за даними перших 5 місяців 2018 р. — 47,53%. У той же час питома

вага довгострокових кредитів терміном понад 5 років є незначною — 22,41% за підсумками 2017 р. та 20,18 % станом на кінець травня 2018 р. Варто також відмітити певну позитивну тенденцію зі зростання як питомої ваги таких позик у портфелі вітчизняних банків, так і збільшення їх обсягів. Неочевидною є ситуація стосовно середньострокових кредитів, оскільки їх цільове спрямування не обов'язково передбачає вкладання запозичених коштів у проект.

Для остаточних висновків щодо участі банків у фінансуванні інвестиційних проектів слід звернутись до даних, які характеризують цільове призначення коштів, що надаються у кредит нефінансовим корпораціям (див. табл. 3).

Як бачимо, частка кредитів, які спрямовуються на створення чи капітальний ремонт об'єктів нерухомості, у кредитному портфелі банків України є мізерною, причому з 2015 р. вона має стійку тенденцію до скорочення. Якщо ж врахувати, що у 2017 р. серед них такі, що мали термін понад 1 рік, тобто могли бути наданими в рамках проектного фінансування, склали лише 8546,24 млн грн або 1,02 %, то можемо зробити висновок, наскільки слабо розвиненим є сегмент банківського проектного фінансування порівняно з ринком класичного банківського кредитування, насамперед, споживчого.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідження банківського сегменту вітчизняного ринку проектного фінансування продемонструвало, що він розвинений слабо і знаходиться фактично у стадії діпаузи. В Україні проектне фінансування як самостійний банківський продукт наразі не може протистояти своїм традиційним альтернативам — інвестиційному кредитуванню та позикам на оновлення чи придбання капітальних фондів. Займатись проектним фінансуванням можуть лише великі і фінансово надійні банки, які мають у своєму розпорядженні довгострокові ресурси, ефективний механізм управління ліквідністю, дієвий ризик-менеджмент, колектив фахівців з фінансово-інвестиційного аналізу та консалтингу, надійних партнерів у сферах страхування, аудиту, проектування, кредитного рейтингування тощо. Крім того, на стан вітчизняного ринку банківського проектного фінансування негативно впливають макрочинники, як-от економічні дисбаланси, політична нестабільність, загальна слабкість фінансової системи, низький рівень трансформації доходів населення та прибутку підприємств у інвестиції. Саме дія цих факторів дає підстави говорити, що найближчим часом не слід очікувати на ріст обсягів проектного фінансування, що його пропонують українські банки.

Враховуючи той факт, що в Україні потенціал проектного фінансування є значним, адже попит на фінансові ресурси постійно перевищує пропозицію, одним із завдань подальшого дослідження буде вивчення зарубіжного досвіду щодо участі банків у проектному фінансуванні. Усвідомлення наявності ряду чинників, які перешкоджають подальшому розвитку банківського проектного фінансування, також вимагатиме у майбутньому визначити та обґрунтувати шляхи подолання їх негативного впливу на об'єкт дослідження.

Література:

1. Офіційний сайт Thomson Reuters. Global Project Finance Review 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dmi.thomsonreuters.com/Content/Files/4Q2017_Global_Project_Finance_Review.pdf

2. Майорова Т.В. Банківське проектне фінансування: глобальний ринок та проблеми розвитку в Україні / Т.В. Майорова, О.М. Шуплат // Фінанси, облік і аудит:

зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана"; редкол.: В.М. Федосов (голов. ред.) [та ін.]. — К.: КНЕУ, 2017. — Вип. 2. — С. 110—125.

3. Юнко О.М. Банківське проектне фінансування в Україні: проблеми, реалії і перспективи розвитку / О.М. Юнко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. — 2014. — № 1. — С. 121—125.

4. Хрупович С.Є. Розвиток проектного фінансування як банківського продукту в Україні / С.Є. Хрупович // Галицький економічний вісник. — 2016. — № 1. — С. 92—98.

5. Сопільняк А.В. Проектне фінансування: проблеми і перспективи розвитку в Україні / А.В. Сопільняк // Молодий вчений. — 2015. — № 2 (3). — С. 70—74.

6. Васильєва Т.А. Роль банківських установ у проектному фінансуванні інноваційної діяльності / Т.А. Васильєва // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2007. — № 20. — С. 158—165.

7. Кобичева О.С. Практичні механізми реалізації банківського проектного фінансування / О.С. Кобичева // Вісник НТУ "ХПІ". — 2010. — № 64. — С. 10—15.

8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

9. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>

10. Офіційний сайт Мінфін. Рейтинг стійкості банків за підсумками I кварталу 2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://minfin.com.ua/banks/rating/>

11. Офіційний сайт ПАТ "Райффайзен Банк Аваль". Проектне фінансування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.aval.ua/corporate/finbizn/invest_fin/projectfin/

12. Офіційний сайт АТ ПАТ "УкрСиббанк". Кредитні операції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://corporate.ukrsibbank.com/ua/financing/credit_operations/

13. Офіційний сайт ПАТ "Альфа-Банк". Проектне фінансування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://alfabank.ua/corporate-business/business-finance/investicionnoe-kreditovanie/proektное-finansirovanie>

14. Офіційний сайт АТ "Укрексімбанк". Інвестиційні кредити. Проектне фінансування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.eximb.com/ukr/corporate/loans/investment/>

15. Офіційний сайт АТ "Сбербанк". Проектне фінансування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.sberbank.ua/corporate_funding/view/14/

16. Офіційний сайт НБУ. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=278434-15&cat_id=44578#2

References:

1. The official site of Thomson Reuters (2018), "Global Project Finance Review 2017", available at: http://dmi.thomsonreuters.com/Content/Files/4Q2017_Global_Project_Finance_Review.pdf (Accessed 18 July 2018).

2. Majorova, T.V. and Shuplat, O.M. (2017), "Banking project financing: global market and challenges for Ukraine", *Finansy, oblik i audyt*, vol. 2, pp. 110—125.

3. Yunko, O.M. (2014), "Banking project financing in Ukraine: problems, realities and development prospects", *Visnyk Universytetu bankivs'koi spravy Natsional'noho banku Ukrainy*, vol. 1, pp. 121—125.

Таблиця 3. Динаміка структури кредитів, наданих банками підприємствам в Україні за цільовим призначенням у 2007—2018 рр.*

Роки	Усього	Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості		Інші кредити	
		млн грн	%	млн грн	%
2007	260475,767	10618,225	4,08	249857,543	95,92
2008	443664,747	18262,319	4,12	425402,428	95,88
2009	462214,688	17670,1	3,82	444544,588	96,18
2010	500960,593	13611,701	2,72	487348,892	97,28
2011	575544,796	10317,6432	1,79	565227,153	98,21
2012	605425,035	7466,72031	1,23	597958,314	98,77
2013	691902,842	13026,3113	1,88	678876,53	98,12
2014	778840,96	15547,5194	2,00	763293,441	98,00
2015	787795,157	12985,5144	1,65	774809,643	98,35
2016	822114,348	11138,372	1,35	810975,976	98,65
2017	829932,021	10631,9685	1,28	819205,249	98,71
2018	840722,699	10877,7697	1,29	829844,929	98,71

Примітка: * Джерело: складено автором за даними [16].

** Станом на 31.05.2018.

4. Khrupovych, S.Ye. (2016), "Development of project financing as a banking product in Ukraine", *Halys'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 1, pp. 92—98.

5. Sopil'niak, A.V. (2015), "Project financing: problems and prospects in Ukraine", *Molodyj vchenyj*, vol. 2(3), pp. 70—74.

6. Vasyli'eva, T. A. (2007), "Role of banking institutions in project financing of innovation activities", *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivs'koi systemy Ukrainy*, vol. 20, pp. 158—165.

7. Kobycheva, O. S. (2010), "Practical mechanisms of realization of bank project financing", *Visnyk NTU "KhPI"*, vol. 64, pp. 10—15.

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), *The Law of Ukraine "On Banks and Banking"*, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (Accessed 19 July 2018).

9. Board of the National Bank of Ukraine (2016), "Resolution of Board of the National Bank of Ukraine "On definition by banks of Ukraine of the size of credit risk under active banking operations"", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16> (Accessed 19 July 2018).

10. The official site of Minfin (2018), "Rejtynh stijkosti bankiv za pidsumkamy I kvartala 2018", available at: <https://minfin.com.ua/banks/rating/> (Accessed 18 July 2018).

11. The official site of Raiffeisen Bank Aval (2018), "Project Finance", available at: https://www.aval.ua/corporate/finbizn/invest_fin/projectfin/ (Accessed 19 July 2018).

12. The official site of UksibBank (2018), "Credit operations", available at: https://corporate.ukrsibbank.com/ua/financing/credit_operations/ (Accessed 19 July 2018).

13. The official site of Alfa-Bank (2018), "Project Financing", available at: <https://alfabank.ua/corporate-business/business-finance/investicionnoe-kreditovanie/proektное-finansirovanie> (Accessed 19 July 2018).

14. The official site of Ukreximbank (2018), "Investment loans. Project financing", available at: <https://www.eximb.com/ukr/corporate/loans/investment/> (Accessed 19 July 2018).

15. The official site of Sberbank (2018), "Project financing", available at: https://www.sberbank.ua/corporate_funding/view/14/ (Accessed 19 July 2018).

16. The official site of National bank of Ukraine (2018), "Loans granted by deposit-taking corporations (excluding National bank of Ukraine)", available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=278434-15&cat_id=44578#2 (Accessed 20 July 2018).

Стаття надійшла до редакції 03.08.2018 р.